

Jagten betydning for dyrs skyhed og habitatudnyttelse

Hans Meltofte, Institut for Bioscience, Aarhus Universitet

Helt kort: Flugtafstande for jagede vandfuglebestande er 10-12 gange længere end for bestande i regioner med lidt eller ingen jagt.

Baseret på mere end 8100 målinger af vandfugles flugtafstande fra hele verden har jeg plottet afstandene i forhold til jagtintensiteten i de enkelte lande og områder.

Jagtintensiteten er vurderet på basis af oplysninger i artiklerne, oplysninger på nettet og ved korrespondance med forfatterne og andre kontakter.

Målingerne er igen blevet opdelt i flugtafstande fra gående mennesker ($N > 4043$) og fra både, primært motorbåde ($N > 4060$).

Sidst nævnte er yderligere blevet klassificeret i marine og ferskvandsmiljøer.

Præciseringer

Jeg har fokuseret på vandfugle, der mindst er på størrelse med Islandske Ryler.

Jeg har udeladt sejlbåde, windsurfere, vandscootere, airboats og store skibe (færger) samt hundeluftere, og jeg har udeladt data fra byparker osv., hvor fugle ofte er halvtamme.

Derudover har jeg generelt udeladt data fra foråret og ynglesæsonen, arter der skjuler sig såsom bekkasiner, samt måger, terner, lappedykkere, lommer, alkefugle og afslåede vandfugle.

Resultater

De længste flugtafstande (mest 300-700 m) var i Tyskland, Danmark, Norge, De Baltiske Lande, Grønland, Storbritannien, Frankrig og Italien – og de korteste i Indien, Australien og Afrika (typisk 10-100 m).

Jagt øgede også ikke-jagede arters flugtafstande betydeligt i jagede områder.

Jagede bestande kan bringe deres skyhed med sig til andre dele af flywayen.

Man skal sammenligne med dele af verden uden jagt, såsom Indien, hvis man ønsker at studere dette forhold.

Og så skal man selvfølgelig måle på sammenlignelige forhold, da der er stor variabilitet.

Forhold	Person på land	Båd på ferskvand	Båd på saltvand
Bestande, der bliver skudt på i området	307 (142-500; N>629)	160 (92-267; N=172)	509 (239-960; N>2325)
Bestande, der ikke bliver skudt på, men på andre vandfugle i området	157 (68-340; N>288)	180 (95-211; N=71)	176 (50-287; N>244)
Bestande, der bliver skudt på andre steder på flywayen, men ikke her	107 (70-455; N=950)	70 (28-102; N=1094)	44 (23-125; N>85)
Bestande, der næsten ikke bliver skudt på	26 (10-139; N=1176)	33 (22-72; N=54)	32 (28-102; N=15)

Under alle tre forhold er der ingen overlap mellem **ekstremene af gennemsnitlige flugtafstande** for jagede versus ikke- eller næsten ikke jagede bestande.

At fugle og andre dyr bliver sky af at blive skudt på, er en gammel erkendelse. Her Steen Steensen Blicher om Agerhønen allerede i 1832-36: "Ei heller bør Man, hvis Jagten een Dag var uheldig, næste Dag eller Dage jage samme Flok; da den ved saa ideligt at foruroliges enten fortrækker eller vorder saa sky, at Man siden ikke kan faae Ram paa den."

Konsekvenser

Jagt forstyrrer altså ikke kun direkte, som mange videnskabelige undersøgelser har vist, den gør også fuglene så sky, at resten af os forstyrrer meget mere, end vi ellers ville have gjort.

Målt i kvadratmeter er arealet uden vandfugle en faktor 100 større for jagede bestande end i ikke-jagede dele af verden.

Hvis fuglebestande er begrænset af adgang til føde- og rasteplasser udenfor ynglesæsonen, indebærer denne skyhed et betydeligt tab af habitat og ressourcer og dermed potentielt reducerede bestande.

Til søs er tabene endnu større, og det er muligt, at jagtinduceret skyhed spiller en væsentlig rolle i den udtalte fortrængning fra vindmølleparker med trafik fra servicebåde blandt nogle havfugle.

En personlig oplevelse

Og nok så alvorligt, så reducerer de stærkt øgede flugtafstande menneskers muligheder for at nyde dyrelivet i rimelig afstand og dermed folks (og især børns) muligheder for at opleve dyrelivet.

I Copper River Deltaet i Alaska nærmeste min kone og jeg os engang en flok på 2000 almindelige ryler mv. for at se, hvornår de ville flyve op. Da vi kom helt tæt på, løb de nærmeste fugle til siderne, så vi kunne gå lige ind i flokken. Fuglene lukkede cirklen bag os, så vi stod midt i flokken med intensivt fouragerende fugle hele vejen rundt om os med en radius på kun 20 m uden fugle.

Vadefugle er ikke blevet jaget i mere end 100 år i Nordamerika.

Og mere ...

I vores del af verden med intensiv jagt med knaldende skydevåben i omkring 200 år, og med tusinder af års forfølgelse af dyrelivet før det, har der meget sandsynligt været et selektivt pres for skyhed gennem mange generationer.

På den anden side har mange arter vist en betydelig evne til at vænne sig til mennesker, når man lader dem være i fred.

At det er sådan, er det åbenbart meget svært for de fleste af os at acceptere. Vi tror, at 'vores' fugles skyhed er naturlig, og selv om jeg har skrevet om det igen og igen lige siden mit review om jagtlige forstyrrelser i 1983 (som kickstartede debatten om de direkte forstyrrelser), er det uhyre svært at få til at trænge ind, at jagt også har denne indirekte effekt.

Fugle er af gode grunde meget mere sky over for mennesker end overfor andre rovdyr

Et andet eksempel er, at mange jagtbare pattedyr er tvunget af jagten til overvejende at være nataktive. Denne akvarel viser en rudel krondyr ved Grærup Langsø i Vestjylland, hvor der som et af de få steder i landet udenfor dyrehaver ikke skydes på dem, og hvor folk i op til 10 biler holder i række langs vejkanten ovenfor skrænter øst for søen og nyder udsigten til de mange dyr i brunsttiden.

Overvejelser

Min største overraskelse under undersøgelsen var, at i vores del af verden (Danmark, Tyskland, Storbritannien og Frankrig osv.), som har nogle af de længste jagtperioder globalt, er problemet blevet meget lidt undersøgt, og selv naturforkæmpere er ofte fuldstændig uvidende om problemet.

Selv folk, der har nydt tilliden fra dyrelivet i andre dele af verden, har ikke lagt 2 + 2 sammen og set årsagen.

Forståelsen af, hvor meget mere skyfugle og andre dyr bliver af at blive skudt på, betyder ikke nødvendigvis et behov for et forbud mod al jagt, men beslutningstagere bør være meget mere opmærksomme på denne relation, når de forsøger at afbalancere interesserne mellem fuglebeskyttelse, jægere og offentligheden generelt.

Vildtforvaltningsrådets principper for fastsættelse af jagttider

Etiske spørgsmål ved fastsættelse af jagttider

10. Kan en jagttid på arten fastsættes uden væsentlige utilsigtede adfærdsmæssige ændringer, herunder i forhold til mulighederne for at opleve trækkernde og rastende flokke af arten?

Det er svært at se, at dette punkt indgår i hverken Vildtforvaltningsrådets afvejninger, SGAV's eller DCE's evaluering af og oplæg til jagttider.

Sidstnævnte handler ikke om politik, men om faglig kritik af den hidtidige praksis.

Fra ”Oversigt over den strategiske forskningsindsats, metode- og analysevalg, som udgør den faglige strategi til at understøtte AU/DCE’s forskning og rådgivning af Miljøstyrelsen (ordregiveren) inden for arts-, jagt- og vildtforvaltning, dækkende perioden 2024-2029.”

Vandfugle: AU er centralt placeret i udviklingen af [adaptive forvaltningsplaner] og vil fortsat have en ledende rolle i at evaluere effektivitet og afledte sideeffekter (risiko for forstyrrelser, anskydning, forveksling af nærtstående arter og bestande).

Kystfugle: AU har lang erfaring med at designe sted- og artsspecifikke undersøgelser af forstyrrelses virkninger på adfærd, energi og reproduktions-/overlevelsesomkostninger ved forskellige niveauer af menneskelig forstyrrelse. AU ønsker at videreudvikle dette med nye forsøg og under anvendelse af nye teknologier for at udvikle vores kapacitet til at bestemme specifikke energiomkostninger for individuelle fugles reaktioner på forstyrrelser i observerede og manipulerede undersøgelser for bedre at forstå de direkte og indirekte omkostninger ved forstyrrelse af fitness hos forskellige arter og udvikle mitigerende tiltag.

Der er et stort behov for dybdegående forskning i disse sammenhænge og deres konsekvenser for vildtbestande og offentlighedens interesse i naturen.

Det er tænkeligt, at de indirekte forstyrrelser fra jagt via unaturligt store flugtafstande har mere alvorlige konsekvenser for mange bestande end de allerede kendte direkte forstyrrelser fra selve jagten.

Aftagende?
Ulve

Allerede blevet bedre?
Efter 40 års fredning kunne
20 mennesker under
rundvisning på Vorsø den
1. september i år stå 80 m
fra 6000 Hjejler uden at en
 eneste lettede.

Jens Gregersen skriver:

”Gennem årene er de
blevet mere og mere
tillidsfulde, men det jeg ser
i år slår alt. Det er en
kæmpeoplevelse for folk
at se sådan en flok så tæt
på.”

Den 1. oktober passerede han igen 4660 Hjejler
på 100 m afstand, uden at de lettede, mens
220 Pibeænder lettede på 280 m afstand.

Men vi ved allerede tilstrækkeligt til at tage det med i de samlede vurderinger for en rimelig balance mellem jægerens interesse og hensynet til alle de andre mennesker, der holder af at færdes i naturen.

Tak for opmærksomheden!

Billeder: Niels Poul Dreyer, Jens Gregersen, John Larsen, Allan Øster Steensen og Erik Thomsen